

DE BA

ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Jort II : 1a, Blaast de bazun!

Vrijdag 13 Juli 1900.

Hagg. I : 4, Ik heb het voor u lieben wel de tijd / dat gij woont
in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnemenen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseren aan den
UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken
der Medewerkers aan den REDACTEUR, dhr. C. MULDER te KAMPEN. —
Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie
aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

DEP. CORR. M/D. H. OVERHEID.

Deputaten geven kennis, dat sinds 11 Aug. 1899 op de lijst van de Geref. kerken bij de Overheid

a. zijn geschrapt om reden van samensmelting, onder:

No. 290 de Geref. kerk te Apeldoorn A;
» 291 de » » te Apeldoorn B;
» 513 de » » te Boskoop A;
» 514 de » » te Boskoop B;
» 578 de » » te Oud-Beijerland A;

» 579 de » » te Oud-Beijerland B;
» 264 de » » te Enschedé A;
» 265 de » » te Enschedé B;

herplaatst zijn onder:

No. 822 de Geref. kerk te Boskoop;
» 823 de » » te Apeldoorn;
» 824 de » » te Oud-Beijerland;

» 825 de » » te Enschedé;

en toegevoegd zijn onder:

No. 826 de Geref. kerk te Haaksbergen;
» 827 de » » te Nieuwerkerk;
» 828 de » » te Doetinchem;
» 829 de » » te Schouwerzijl;

c. a., Mensinge-
waer en War-
huizen;
» 830 de » » te Eernewoude;
» 831 de » » te Eernewoude;

» 832 de » » te Eernewoude;
» 833 de » » te Eernewoude;
» 834 de » » te Eernewoude;

» 835 de » » te Eernewoude;
» 836 de » » te Eernewoude;
» 837 de » » te Eernewoude;

» 838 de » » te Eernewoude;
» 839 de » » te Eernewoude;
» 840 de » » te Eernewoude;

» 841 de » » te Eernewoude;
» 842 de » » te Eernewoude;
» 843 de » » te Eernewoude;

» 844 de » » te Eernewoude;
» 845 de » » te Eernewoude;
» 846 de » » te Eernewoude;

» 847 de » » te Eernewoude;
» 848 de » » te Eernewoude;
» 849 de » » te Eernewoude;

» 850 de » » te Eernewoude;
» 851 de » » te Eernewoude;
» 852 de » » te Eernewoude;

» 853 de » » te Eernewoude;
» 854 de » » te Eernewoude;
» 855 de » » te Eernewoude;

» 856 de » » te Eernewoude;
» 857 de » » te Eernewoude;
» 858 de » » te Eernewoude;

» 859 de » » te Eernewoude;
» 860 de » » te Eernewoude;
» 861 de » » te Eernewoude;

» 862 de » » te Eernewoude;
» 863 de » » te Eernewoude;
» 864 de » » te Eernewoude;

» 865 de » » te Eernewoude;
» 866 de » » te Eernewoude;
» 867 de » » te Eernewoude;

» 868 de » » te Eernewoude;
» 869 de » » te Eernewoude;
» 870 de » » te Eernewoude;

» 871 de » » te Eernewoude;
» 872 de » » te Eernewoude;
» 873 de » » te Eernewoude;

» 874 de » » te Eernewoude;
» 875 de » » te Eernewoude;
» 876 de » » te Eernewoude;

» 877 de » » te Eernewoude;
» 878 de » » te Eernewoude;
» 879 de » » te Eernewoude;

» 880 de » » te Eernewoude;
» 881 de » » te Eernewoude;
» 882 de » » te Eernewoude;

» 883 de » » te Eernewoude;
» 884 de » » te Eernewoude;
» 885 de » » te Eernewoude;

» 886 de » » te Eernewoude;
» 887 de » » te Eernewoude;
» 888 de » » te Eernewoude;

» 889 de » » te Eernewoude;
» 890 de » » te Eernewoude;
» 891 de » » te Eernewoude;

» 892 de » » te Eernewoude;
» 893 de » » te Eernewoude;
» 894 de » » te Eernewoude;

thans een gedeelte van zijn arbeid zal kunnen aan-
vangen. De Heere zegene dien broeder daartoe goed-
gunstig met verdere herstelling in het belang van
dat onderwijs. Waarnemend Rector is intusschen de
Leeraar J. Kapteijn. — RED

PLAATSELIJKE KERKEN.

s. GRAVEMOER, Juli 1900. De kerkraad ontving het zoo
teleurstellend bericht van den Ew. heer J. Bosch Jz., Theol.
Candidaat te Zwolle dat hij na ernstige overweging tot het
besluit was gekomen, de roeping der gemeente niet te moeten
opvolgen.

Namens den Kerkraad,
R. BORSTLAP, Scriba.

AMBT-VOLLENHOVE 4, 4 Juli 1900. Onder leiding van
onzen geliefden Herder en Leeraar is met alle stemmen alhier
beroeven de Wed. heer J. Bosch, Theol. Cand. te Zwolle.
De wensch van kerkraad en gemeente is, dat spoedig de wel-
dra ledige plaats door hem vervuld moge worden.

Namens den Kerkraad,
E. ROOK, Scriba.

VEENWOUDSTERWAL, 4 Juli 1900. Zondag 11. was
het voor de gemeente alhier een dag van blijdschap, daar onze
beroeven Candidaat, de Eerw. heer A. Terpstra, des morgens
in zijn dienstwerk bevestigd werd door Ds. E. J. Koppe van
Idskenhuis, met de woorden uit Jesaja 62: 6 „Namid-
dags verbond ZEW. zich aan de gemeente met de woorden
van Paulus, 2 Cor. 3: 4, 5, 6a. Moge de Heere dit bekronen
met zijnen zegen.

Namens den Kerkraad,
A. W. DE JAGER, Scriba.

P. S. Het adres van den kerkraad is van nu voortaan
aan Ds. A. TERPSTRA.

GRONAU (Westfalen), 5 Juli 1900. Heden werd onder
leiding van onzen Consulent, Ds. J. Gideone te Enschedé, uit-
een te voren gesteld twaalf beroeven de Weleerw. heer J. J.
Steinhart te Wijn. Dat ZEW. vrijmoedigheid moge vinden
deze roepstem op te volgen, is de bede van kerkraad en gemeente.

Namens den Kerkraad
der Oud-Gereformeerde gemeente,
J. V. ASSELT.

WIJHE, 8 Juli 1900. Hedenmorgen maakte onze Herder
en Leeraar, Ds. J. J. Steinhart, de gemeente bekend, eene
roeping te hebben ontvangen van de Geref. kerk te Gronau
(Prusen). De varige wensch en bede der gemeente is, dat
God de Heere geve, dat wij onzen beminden Leeraar, die nog
zoo kort in ons midden arbeid, lang mogen behouden tot eer
zijns Naams en tot bloei en zegen zijner gemeente alhier.

Namens den Kerkraad,
G. PRUIS, Scriba.

LANGESLAG bij Heino, 8 Juli 1900. Heden werden wij
verblijd door het bericht, dat de Eerw. heer R. K. M. Hum-
melen te Ennathil onze roeping heeft aangenomen. Schenke
de Heere in deren zijn zegen, opdat we samen in liefde mogen
arbeiten tot eer van zijn naam.

Namens den Kerkraad,
H. KOIJER, Scriba.

OUDE-PEKELA, 8 Juli 1900. Hedenmorgen na den dienst
des Woords maakte onze beminde Leeraar Ds. F. G. Petersen
de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van
de Geref. kerk te Veendam. Van harte hopen wij, dat ZEW.
tot het besluit moge komen om voor die roeping te bedanken,
en is de bede en wensch van kerkraad en gemeente

Namens den Kerkraad,
H. J. DE BOER, Scriba.

BOORNBERGUM, 8 Juli 1900. Hedenvoormiddag, na den
dienst des Woords, maakte onze geliefte Leeraar Ds. A. S.
Schaafsma de gemeente bekend, dat ZEW. voor de roeping der
Geref. kerk te Bierum had bedankt.

Namens den Kerkraad,
H. G. V. D. LAAN, Scriba.

BRIELLE, 9 Juli 1900. De Weleerw. heer Ds. L. Spoel,
predikant te Poortvliet, heeft voor het beroep naar deze ge-
meente bedankt.

Namens den Kerkraad,
H. HOOGWERF, Scriba.

NIEUW-VENNEP, 9 Juli 1900. Gistermorgen na de gods-
dienst oefening maakte onze geliefte Leeraar Ds. J. Dekker de
gemeente bekend, dat ZEW. een roeping heeft ontvangen van
de Geref. kerk te Herwijnen. De Heere geve, dat wij spoedig
uit zijnen mond mogen hooren: Ik blijf bij u.

Namens den Kerkraad,
P. VERKUIJ, Scriba.

BORGER, 9 Juli 1900. Onze beminde Leeraar Ds. G.
Meijer maakte gister aan de gemeente bekend, een roeping te
hebben ontvangen van de gemeente te Vrijhoeve-Cappelle. Geve
God, dat ZEW. ons spoedig moge mededeelen: Ik blijf bij u,
is de vurige wensch en bede van kerkraad en gemeente.

Namens den Kerkraad,
L. VAN DIJK, Scriba.

BIERUM, 9 Juli 1900. Heden ontvingen wij van Ds. At
S. Schaafsma te Boornbergum het teleurstellend bericht, dat
ZEW. voor de roeping onzer gemeente bedankte.

Namens den Kerkraad,
P. DOONBOS.

OPEINDE-NIEGA, 10 Juli 1900. Zondag 11. was voor
de gemeente alhier een dag van blijdschap. Ze mocht het voor-
recht genieten weer een eigen dienaar des Woords te bezitten.
Na des voormiddags door den Weleerw. heer Ds. H. Siersema
van Drachten, die tot tekst zijner leerrede had gekozen Joh.
18: 20, in zijn ambt te zijn bevestigd, aanvaardde des na-
middags onze beroeven Leeraar, de Cand. S. Idema, zijn dienst-
werk, met de woorden uit 1 Cor. 2: 1 & 2. Onzen dank
aan de kerken in deze Classis voor de geboden hulpe tijdens
de vacature, en aan onzen geachten Consulent, Ds. Prins van
Oudega, die steeds zoo bereidwillig met raad en daad ons
heeft bijgestaan

Namens den Kerkraad,
H. V. D. MARK, Scriba.

N. B. Het adres dezer kerk is nu aan den Weleerw. heer
Ds. S. Idema.

KOEVDORDEN, 10 Juli 1900. De kerkraad heeft
besloten om op geenerlei wijze steun te bieden aan
elken collectant, die dezen niet van den kerkraad
verzoekt en verkregen heeft.

Namens den Kerkraad,
C. SCHIPPER.

CLASSEN.

Classis Enumatil.

Vergadering D. V. Woensdag 1 Augustus. Aan-
vang 9½ uur.

H. SCHOLTEN, Corr.

Classis Appingadam.

Verg. der Classis te Appingadam Donderdag 2
Aug., aanvang 10 uur.

Punten voor het Agendum in te zenden vóór 18
Juli.

GEERDS, Corr.

Classis Meppel.

De vergadering dezer Classis zal D. V. gehouden
worden op Dinsdag 14 Augustus a.s.

Punten voor het Agendum gelieve men voor 1 Aug.
in te zenden.

Namens de roepende kerk te Hollandscheveld,
A. VAN DIJK, Praeses.
S. BOOIJ, Scriba.

ONTVANGSTEN.

Voor een Kerkgebouw te Terwispeel.

Van de Ger. gem. te Wilnes f 2, Hoek van Holland f 2,
Kollum A f 2, Barendrecht f 5, Kollum B f 5, Breukelen
f 5, Scherpenzeel f 2,50, St. Anna Parochie A f 2,50, Stads-
kanaal f 5, Hazerswoude f 6, Hogeveen f 10, Zevenhuizen
f 1, Enschedé f 3.

Hollum op Ameland f 1, Nieuw-Amsterdam f 5, de Leek
f 2,50, Oudega f 4, Leiden B f 5, Delfshaven f 5, Anna Jacoba
Polder f 5, Delfzijl f 5, Kruiningen f 1,50, Spijk A f 7,50,
Amersfoort f 5, Zoutkamp f 4,25, Vorden f 3, Ee f 4, Eiland
Marken f 1,50, Urk f 5.

Raamsdonk f 3, Haastum f 2, Wildervank f 5, Marum f 2,50,
Oudshoorn f 2,50, Ferwerd f 3, Zwammerdam f 1, den
Bommel f 0,50, Heinkensand f 3, Buitenpost f 5, Zuidland
f 6, Colijnsplaat f 5, Lollum f 5, Epe f 2,50, Amsterdam f 5,
Joure f 10, Schoonhoven B f 7, Westmaas f 1, Vronwepolder
f 1, Surhuisterveen f 2.

Heerenveen, 10 Juli 1900.

P. A. SMILDE, Penn.

Voor de Theologische School.

1/2 coll. Nederhorst	Giessen	f 2,08
den Berg	Meeuwen	- 2,34
Westervoort	Nieuwendijk	- 19,32
Herwijnen	Sleewijk	- 5,15
Almkerk	Waardhuizen	- 2,58
Andel	Werkendam A	- 14,38
Dussen	Werkendam B	- 2,48

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. J. C. van Mantgem te Hijken, Corr. Cl. Beilen,
de contr. uit Dwingelo van J. W. Hessels f 2, A. Kok
f 2, Jans Klussen f 1, H. A. Mulder f 1, Ds. Wessels f 1,
A. H. Mulder f 2, Jan Klussen f 2.
Uit Diever Wed. G. Mulder f 2.
Uit Beilen Ds. J. Moolhuizen f 4.
Uit Vliedder Chr. Jongelings f 1,50.
Nagekomen contrib. uit Kampen door br. J. H. Kok f 2.
Van N. N. f 10.

De Penningmeester
van de Theologische School,
DR. H. FRANKEN.

Zwolle, 7 Juli 1900.

Potgietersingel 120.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. Kuiper, in het armenz. te Den Ham f 5, in het
kerkz. f 2,50, nog op 17 Juni in 'armeniz. f 2,50. Samen f 10.
Door mej. J. Poppen, v/d Jonged. Vr. „Bijt en werkt” te
Schoonebeek f 4.
Door G. Ellen v/d Jongel. Vr. te Schoonebeek f 5.
Van den Jongenheer Mart. Kooijmans te Dordrecht f 5.
Pinkster-collecte: Den Ham f 21, Schoonebeek f 21,5,
Stedum f 32,50, Zuidwolde (Drenthe) f 26,78.

Doersborgh, B. DE MOES,
7 Juli 1900. Quaestor.

Aan de Kerkeraaden onzer Geref. Kerken.

Uit de opgave van onzen Penningmeester, in de
Bazun van Vrijdag 11. is ons gebleken, dat het
verzoek der deputaten der Classis Heerenveen, in het
belang der kerk van Terwispeel tot u gericht,
in goede aarde gevallen is. Door onderscheiden
kerken werd voor bovengenoemd doel reeds onder-
steuning toegezonden!

Aan mijn adres kwam tot heden in: van de kerk
te Amsterdam f 5, te Joure f 10, te Schoonhoven B
f 7, te Surhuisterveen f 2, te Westmaas f 1, te Vrouwen-
polder f 1.

Vergunt mij, geliefde broeders, dat ik, met dank
in het hart, kennis gevende van het ontvangene, daar-
aan verbind een tweevoudig verzoek:

a dat de kerkeraaden, die aan ons verzoek nog
niet voldeden, daarmede niet lang wachten, opdat
weldra tot den zoo noodigen bouw kunne worden
overgegaan!

b dat de broeders ambtsdragers daarbij niet al te
zuinig te werk gaan, opdat straks de zoo onmisbare
f 3500 er zij! Wij kunnen niet lang wachten, opdat
mocht deze of gene van den Heere rijk beweldadigde
broeders of zuster, dit lezende, zich bereid vinden,
om voor den bouw der kerk, van 't arme Terwispeel,
een persoonlijke gave van f 25, 40, 60, of
100 af te staan, dit zal ons hoogst aangenaam zijn;
en het komt de gemeenschappelijk steunende kerken
ten goede!

En hiermede u de behoeften der kerk van Ter-
wispeel nogmaals dringend aanbevelende, ben ik met
heilbede,

Uw dw. Dn. in Christus,
J. R. DIJKSTRA.

Joure, 9 Juli 1900.

Correspondentie. — Op het verzoek om toelichting
aangaande den gevraagden bidstond voor het vertrek
van Ds. G. J. D. Aalders naar St. Helena, in de
Bazun Nr. 25 onder Off. Kerk. Ber. en in Nr. 26
onder Ingez. St., en het afspringen dezer zaak, ter-
wijl aan dat verzoek door sommigen of velen gevolg
is gegeven, — kunnen wij alleen zeggen, dat beide
stukjes, gelijk men begrijpt, voor verantwoording zijn
van den toezender. Voorts verwijzen wij naar de
verklaring van die verandering in de Standaard van
6 Juli door of namens het Christ. Nat. Boeren-
Comité en van Ds. G. J. D. Aalders zelf in dat blad
van 7 Juli. — RED.

SAMENWERKING.

De Standaard van 8 en 11 Juni l.l.
bevatte onder den titel *Los of Vast* een
paar mooie artikelen over samenwerking
op politiek gebied met andere partijen.

Zeer terecht werd erin gewezen op de
grootte moeilijkheden, welke aan zulk
eene samenwerking, zoowel theoretisch
als praktisch, verbonden zijn.

Duidelijk werd in het licht gesteld,
dat overeenstemming in de Christelijke
beginselen nog volstrekt niet insluit of
waarborgt, dat men in vragen van prac-
tische politiek tot eenzelfde program van
actie komt.

Daaruit vloeit dan ook de eisch voort,
om, voordat men tot samenwerking
met andere partijen besluit, niet alleen
te vragen, of zij in godsdienstige begin-
selen met onze partij overeenstemmen,
maar ook of zij in quaestien, die aan
de orde zijn of eerlang zullen komen,
in hoofdzaak naar dezelfde oplossing
streven, als die door ons wordt begeerd.

Vaststelling of althans bespreking van
wat op politiek gebied in de naaste toe-
komst te doen staat, behoort dus in
logischen zin aan de quaestie der samen-
werking vooraf te gaan.

Het is, zooals de Standaard zegt:
ook in 1901 zal iedere partij zelfstan-

dig haar eigen program de wereld in-
zenden; en eerst als dit geschied is,
zal men kunnen beoordeelen, of er stof
is in voor eene gemeenschappelijke actie.

Natuurlijk zal men bij de vaststelling
van zijn program ook reeds rekenen met
het bestaan en de richting van andere
partijen. En vooral is dit plicht voor
eene partij, die klein is van kracht en
alleen niets beginnen kan.

Maar toch kan samenwerking eerst
dan aan de orde komen, als wij eerst
in eigen kring weten, wat wij willen.

Samenwerking zonder of met akkoord
is daarom ook iets gansch anders dan
losse of vaste samenwerking.

Samenwerking op politiek gebied met
andere partijen is altijd los; ze geldt
alleen, indien en voor zoelang zij over
en weer is aangegaan.

Maar elke samenwerking behoort op
dien grondslag tot stand te komen, dat
de partijen over en weer weten, wat zij
aan elkander hebben.

Anders loopt alle samenwerking ten
slotte op fusie en op teleurstelling uit.

SUBSIDIE.

Hoe noodig het voor samenwerking
met andere partijen is, om van tevoren
zelfstandig vast te stellen, wat door ons

als partij gewenscht wordt, blijkt o. a.
uit de quaestie van subsidie voor het
onderwijs.

Men weet, hoe het daarmede bij het
lagere onderwijs gegaan is.

Oorspronkelijk stond zij niet op het
antirevolutionaire program. Eene vrije
school was naar aller overtuiging zulk
eene, die ook financieel vrij was van
den staat.

Maar langzamerhand is er eene wijzi-
ging in die overtuiging gekomen. De
subsidie werd hoe langer hoe meer nood-
zakelijk geacht; en toen zij toegestaan
werd, is zij door de Christelijke scholen
zeer dankbaar aanvaard. Thans zijn

er velen, ook onder de Christenen, die de lagere school liefst geheel door den staat onderhouden zagen.

En zoo groot is de verandering, dat zij, die het oorspronkelijke beginsel voorstaan, worden voorgesteld als zulken, die luchtkaasteelen bouwen en met de eischen der practijk geen rekening houden; wat, indien de beschuldiging juist ware, een zeer eigenaardig licht werpen zou op onze beginselen!

Nu, gedane zaken nemen ook geen keer. Het is zeer moeilijk en feitelijk onmogelijk, om tot den toestand vóór de wet-Mackay terug te keeren. De nood is zoo groot, de behoeften zijn zoo vele, de concurrentie is zoo zwaar. In het Unie-rapport is het daarom tot een vergelijk gekomen.

Maar wij staan thans aan het begin van een nieuwen strijd. De rechtsgeleerdheid, die verkregen werd op het gebied van het lager onderwijs, moet daar voltooid en ook op het terrein van het hooger onderwijs verworven worden.

Wetnu, hoe stelt men zich die rechtsgeleerdheid bij het hooger onderwijs voor? Sluit deze ook in bekostiging van het vrije gymnasium en universitair onderwijs door de gemeente of den staat? Is dat het einddoel van ons streven?

Thans, nu wij nog vóór den strijd staan, is het tijd, om zich daarvan helder rekenschap te geven. Wij moeten weten, wat wij willen, en ook wat andere partijen, met welke samenwerking wordt begeerd, op dit punt wenschen.

Indien het nu niet uitgemaakt wordt, dan komen wij misschien ongemerkt, waar wij niet wezen wilden; wordt de zuiverheid van het beginsel opgeofferd aan de gediensigheden der practijk; en wordt later, wie tegen subsidie bezwaar heeft, als een onverbeterlijk idealist tentoon-gesteld.

Een groot argument, dat bij het lager onderwijs voor subsidie pleitte, ontbreekt bij het hooger onderwijs; n.l. het argument, ontleend aan de zware kosten van dat onderwijs en aan de draagkracht onzer partij.

Want *totdusver* is volstrekt nog niet gebleken, dat wij niet in staat zouden zijn, om de kosten te dragen van dat hooger onderwijs, hetwelk wij op dit oogenblik behoeven en inrichten kunnen.

Denk maar aan het bijzonder gymnasium onderwijs. Er zijn thans vier Christelijke gymnasia. En daaraan hebben wij voorloopig zeker genoeg. Voor de Gereformeerden buiten de Ned. Herv. kerk zijn zelfs twee voldoende. Wel zijn er zeker hier of daar nog jongelui, die, indien er een Christelijk gymnasium was, dit bezoeken zouden. Maar dit blijft toch altijd het geval; nooit kan in elke plaats een gymnasium worden opgericht. In plaats van bijv. in den Haag of Rotterdam naar een eigen Christelijk gymnasium te streven, zou men veel beter doen, om de leerlingen, die zulk een gymnasium bezoeken willen, naar een der bestaande Christelijke gymnasia te zenden en aan de kosten daarvan uit een plaatselijk studiefonds tegemoet te komen.

Indien er dus overleg en samenwerking is, kunnen de kosten van de thans bestaande Christelijke gymnasia best gedragen worden.

Subsidie is volstrekt niet noodig. Moeten wij dan toch als antirevolutionaire partij streven naar subsidie of misschien zelfs naar algeheele bekostiging door het Rijk?

Of verdient het aanbeveling, om ons het „mooie” der financieele vrijheid althans bij het hooger onderwijs niet te laten ontnemen en alleen te staan naar verwerving van die gelijkheid, welke bezoekers van vrije hogere scholen bij die van openbare niet langer in wetenschappelijke zin en voor de wet ten achteren stelt?

Het is de moeite wel waard, om over deze vraag ernstig na te denken. Het antwoord, dat de antirevolutionaire partij erop geven zal, is voor haarzelven en ook voor haar samenwerking met andere partijen van hoog belang.

Er zit meer aan vast dan enkele eene dubbeltjes-quaestie.

DE TWEEDE COLLECTE.

In de *Friesche Kerkbode* schrijft de heer P. te B. een artikelje over de tweede collecte voor de Theol. School, dat aldus luidt:

Op sommige Classicale vergaderingen is de vraag gesteld geworden, of een tweede collecte voor de Theol. School verplichtend was; en deze vraag is dan wel bevestigend beantwoord geworden.

Intusschen blijkt, dat dit op een misverstand berust. Een misverstand, dat verklaarbaar is, doordien de Acta der Generale Synode zoo laat verschenen zijn. Nu echter de Acta geraadpleegd kunnen worden, blijkt daaruit duidelijk, dat van een tweede verplichte collecte niet wordt gesproken. Er wordt in die Acta te kennen gegeven, dat de financieele positie der Theol. School niet bijzonder sterk was, en dat versterking daarvan zeer wen-

schelijk was. En daarom werd aangenomen door de Generale Synode o.a. punt 7a uit het rapport der Commissie van praeadvies inzake de opleiding tot den dienst des Woords, waar dit wordt gezegd:

„Ter versterking van de financieele positie der Theol. School:

„a. richtte de Synode een dringend en vriendelijk verzoek aan de kerken, om van nu voortaan, jaarlijks twee afzonderlijke collecten voor de Theol. School te houden.”

Naar ons voorkomt, blijkt hieruit duidelijk, dat aan de plaatselijke kerken vriendelijk en dringend verzocht wordt, een tweede collecte te houden; en dat nu de plaatselijke kerken zullen hebben te beoordeelen, of zij aan dit dringend en vriendelijk verzoek der Generale Synode zullen kunnen voldoen. Van verplichting is dus geen sprake.

Deze opvatting van het door de Synode te Groningen genomen besluit inzake de tweede collecte voor de Theol. School is beslist onjuist.

De Commissie van praeadvies inzake de opleiding tot den dienst des Woords had volstrekt de bedoeling niet, om het houden van eene tweede collecte voor de Theol. School aan het al of niet goedvinden van de plaatselijke kerken over te laten.

Immers er was nood. De kas der Theol. School moest niet alleen voor een dreigend tekort bewaard, maar ook bij den voortduur door vermeerdering van inkomsten gesteund worden.

Vóór de vereeniging van de Christ. Geref. kerk en de Ned. Geref. kerken in 1892 genoot de Theol. School de inkomsten van twee en soms van drie, vier collecten in de gemeenten.

Bij de vereeniging in 1892 stemde de Synode der Christ. Geref. kerk erin toe, dat er minstens eenmaal 's jaars voor de Theol. School te Kampen en ook minstens eenmaal 's jaars voor de opleiding van dienaren des Woords aan de Vrije Universiteit zou worden ge-collecteerd (Handel. 1892 bl. 103).

Men hoopte van die zijde, 1o dat men op het voordele minstens acht zou nemen en dus toch de tweede collecte in den regel houden zou; en 2o dat de vermeerdering van het aantal kerken zou opwegen tegen de vermindering van het aantal collecten. Maar die hope werd niet vervuld. De Theol. Faculteit van de Vrije Universiteit had bij de vereeniging der kerken groote voordeelen, maar de Theol. School had er schade bij en liep gevaar, om ten slotte het kind van de rekening te worden.

Dat nu mocht niet. Vereeniging van de beide opleidingscholen zou boven en vóór alles wenschelijk zijn; maar als deze niet tot stand kon komen, dan moest de Theol. School door de kerken op behoorlijke wijze, naar plicht en geweten, verzorgd en voor een langzaam versterkt bewaard worden.

De Theol. School is toch de School der kerken. Die kerken zijn vrij, om haar op te heffen en alle opleiding tot den dienst des Woords toe te vertrouwen aan de Vereeniging voor Geref. Hooger Onderwijs te Amsterdam.

Maar zoolang zij dat niet doen, zijn zij *zedelijk verplicht*, om die School te onderhouden en zoo goed mogelijk, beide wetenschappelijk en geldelijk, te verzorgen.

Van al of niet goedvinden is hier geen sprake. Het is eenvoudig *plicht*, waaraan geen enkele kerk, tenzij uit onmacht, zich onttrekken mag.

Heel anders is het gelegen met de Vrije Universiteit. Deze staat buiten de Geref. kerken en heeft er als zodanig niets mede te doen. Het verband, dat over en weer is aangegaan, is vrijwillig, is verbreekbaar en duurt tot wederopzeggens toe. De Vrije Universiteit is niet door de kerken, maar door eene particuliere vereeniging opgericht.

Maar de Theol. School is door de Gereformeerde kerken zelf opgericht, of bij de vereeniging vrijwillig overgenomen. Nog eens: zij kunnen die School, om zoo te zeggen, iederen dag opheffen; maar zoolang zij dat niet doen, zijn alle kerken gehouden, om in de behoefte der School te voorzien, precies op dezelfde manier als elke plaatselijke kerk de kosten van den openbaren eeredienst moet dragen.

Dit is duidelijk als de dag. En als ééne jaarlijksche collecte niet voldoende is, dan heeft de Synode het *recht* en den *plicht*, om op eene andere wijze, bijv. door het uitschrijven van eene tweede collecte, in de bestaande behoeften te voorzien.

Dat heeft de Synode te Groningen gedaan, met eenparige stemmen, zonder dat iemand er zich tegen verzette.

Nu kan men echter opmerken, dat de Synode zulk eene tweede collecte niet voorgeschreven, maar alleen aanbevolen en verzocht heeft. Er staat toch duidelijk in de Handelingen: „Ter versterking van de financieele positie der Theol. School richtte de Synode een dringend en vriendelijk *verzoek* aan de kerken, om van nu voortaan, jaarlijks twee af-

zonderlijke collecten voor de Theol. School te houden.”

Doch ieder kan begrijpen, waarom de Synode het uitschrijven van eene tweede collecte inkleedt in den vorm van een verzoek.

Eene Synode is eene vergadering van kerken, die saamgekomen zijn in den naam van Christus. Zij is geen overheid, die bevelen en desnoods met geweld *dwingen* kan. Als eene plaatselijke kerk weigert, de besluiten der Synode uit te voeren, dan staat deze daartegenover machteloos. Zij beschikt over geen andere dan geestelijke en zedelijke middelen.

Dat is altijd het geval. Maar vooral bij financieele maatregelen, die niet rechtstreeks met Gods Woord of met de belijdenis in verband staan. En daarom treedt de Synode hierbij gewoonlijk *aanbevelend, vermanend, verzokend* op.

Zij doet dat in de Christelijke hoop, dat zulke verzoeken en aanbevelingen, op goede gronden gedaan, door de kerken gaarne en gewillig zullen opgevolgd worden. Zij staat in de overtuiging, dat zulke beden en vermaningen op de Christelijke conscientie der gemeenten meer vat zullen hebben dan zelfs de bevelen eener aardsche overheid.

Volstrekt niet alleen bij deze *tweede* collecte kleedt de Synode haar besluit in den vorm van een verzoek. Zij deed ook zoo bij de ééne collecte, die vroeger voor de Theol. School en voor de Theol. Faculteit werd aangenomen.

Immers in de Handelingen, 1892 bl. 103 lezen wij: „Aan alle kerken wordt *aanbevolen*, minstens eenmaal 's jaars te collecteeren enz.”

Wat zou men ervan gezegd hebben, als toen eens het advies in eene of andere *Kerkbode* of elders was gegeven: o, de Synode beveelt maar aan, de kerken zijn volkomen vrij, om er al of niet aan te voldoen!

Dat zou zeer onvoorzichtig gehandeld zijn. En dat is het ook thans. De *tweede* collecte is in dezelfde mate verplicht als de *eerste* collecte, en minstens van dezelfde zedelijke kracht, als de ééne collecte, welke de kerken voor de Vrije Universiteit hebben toegestaan.

Daarom moest men niet zoo adviseeren, als bovengenoemd persorgaan doet. Want als de ééne zegt: de collecte voor de Theol. School is niet verplicht, dan trekt de ander terstond de conclusie: dan is de collecte voor de Vrije Universiteit nog veel minder verplicht. Want bij gene is het eene quaestie van *schuld*, bij deze slechts van *goedwilligheid*.

Doch laat ons liever eensgezind den toestand dragen, gelijk die thans bestaat, en van God bidden, dat Hij eenheid bringe in onze overtuigingen en inzichten door zijnen Heiligen Geest.

BAVINCK.

BENAUWEND ZWIJGEN.

„Toen ik zweeg, werden mijne beenderen verouderd, in mijn brullen den ganschen dag.” Ps. 32: 3

Zwijgen is soms prijzenswaardig. Ja, in de hoogste mate betamelijk. Wie met tegenspoed bezocht wordt, door diepe wateren gaan moet, een zwaar kruis voelt drukken, zwijge voor het aangezicht zijns Gods, beoefene de lijdzaamheid der heiligen, en murmureer niet tegen Hem, wiens doen majesteit en heerlijkheid is!

Wie tot de ontdekking komt, dat God groot is en niet te begrijpen, dat zijne gerechtigheid is als de bergen, en zijne oordeelen een groote afgrond zijn, dat de leer des heils onpeilbare diepten bevat en menige vraag, die opkomt in 's menschen hart onbeantwoord moet blijven, legde de hand op den mond, buig eerbiedig het hoofd en zwijge stil!

Wie dusverre grooten dunk had van zichzelf, in het bezit van een „goed hart” zich waande, over zijne zonde als over „zwakheid”, als over bovenop wassend onkruid sprak, dat met eene hand gemakkelijk te ontwortelen viel, en in elk geval zich beter dan anderen achtte; wie dusverre met een dagboek zijner goede werken in handen, het hoofd vol eigenwaan opbief, en echt op zijn farizeesch roemtaal liet hooren, kome tot de erkenning zijner onreinheid en vloekwaardigheid, steke het hoofd in het stof, en zwijge.

Er is ook een zondig zwijgen. Een niet erkennen van 's Heeren weldaden is ten zeerste snood. Een niet belijden van het Evangelie ten hoogste strafwaardig. Maar ook moet hier gedacht aan het niet dadelijk in de schuld vallen voor God, aan het niet aanstonds belijden van de zonde, waarin men viel. Salomo heeft gezegd: „Wie zijne overtreding bedekt, zal niet voorspoedig zijn, maar wie ze bekend en laat, zal barmhartigheid verkrijgen.”

Dit blijkt in den tekst. De dichter had verklaard, hoe heerlijk het gevoel der schuldvergeving is, en dat dit gemerkt wordt door hen, die den Heere in oprechtheid dienen. En nu gaat hij dit staven uit zijne eigene geschiedenis. Hij zegt, hoe ellendig hij was, toen hij dezen troost miste en hoe vroolijk hij

was, toen hij tot het genot er van gekomen was. Eerst gewaagt hij van zijne ellende: „Toen ik zweeg, werden mijne beenderen verouderd, in mijn brullen den ganschen dag. Want uw hand was dag en nacht zwaar op mij; mijn sap werd veranderd in zomerdroogten.”

David erkent dus, dat hij niet dadelijk na zijn val er toe kwam om oprecht zijn schuld te belijden en te beweenen. Het is niet met zekerheid te zeggen, welke zonde hij op het oog had. Sommigen meenen, dat hier niet aan zijn overspel met Bathseba en zijn doodslag aan Uriä, maar aan eene andere overtreding moet worden gedacht. Anderen daarentegen zijn van het tegenovergesteld gevoelen. De eersten achten, dat de 32ste Psalm, naar de volgorde der geschiedenis, op den 50sten behoort te volgen. De anderen meenen, dat hier evengoed kan gedacht aan de zonde, die David bedreef, toen hij volk telde. Wij doen liefst geen uitspraak.

In beide gevallen bleef hij een tijdlang onboetvaardig; was het, alsof het oordeel der verharding op hem rustte. In beide gevallen kreeg hij naderhand, toen hij zich voor den Heere verootmoedigd had, verzekering van de vergeving zijner misdaden. Zooveel is zeker, deze Psalm ademt de kalmte der ziel na hevigen storm. Deze Psalm is het Evangelie des Nieuwen Testaments in het Oude Testament, het Evangelie der schuldvergeving, en de dichter geeft zijne bevinding te kennen, eene bevinding van alle begenadigde zielen, die in den weg der verbijzeling des harten de vreugde der verlossing mogen smaken.

Hij gewaagt dan van benauwend zwijgen. Ach, de geloovigen kunnen in zware zonden vallen. De geschiedenis zegt het. Daarom zoovele waarschuwingen in de Schrift. Daarom zoovele vermaningen, om met een voorne en des harten bij den Heere te blijven. Daarom bad onze Hoogepriester voor bewaring van den booze, niet alleen voor zijne discipelen, maar voor allen, die door hun woord in Hem gelooven zouden. O, wat werd er van ons, indien de Heere, die dikwerf belet tegen Hem te zondigen, ons aan ons zelve overliet! Als wij spreken van zware zonden, behoeft er niet gedacht aan onreinheid en bloedschuld, neen, de geboden des Heeren hebben gelijke waarde, en de profetenstem onder Israël, en het apostolisch getuigenis onder den Nieuwen Dag gaat, om iets te noemen, ernstig dreigend in tegen toorn, laster, miskenning van den dienst des Woords, verachting van 's Heeren knechten, oneerlijkheid, woeker, hardheid jegens den naaste en wat dies meer zij.

En hoe gaat het met Gods kinderen, als het verderf hun harten zich naar buiten openbaarde? Soms behandelt de Heere den gevallen bijzonder genadig; Hij laat hem niet lang zinken in de zonde. Even na het bedrijven der zonde beschijnt hem de genade. Zoo zien wij bij Petrus. Zoodra hij begint te zinken, reikt Jezus hem de hand. Nauwelijks heeft hij den Heiland verloochend, of deze ziet hem aan, en wij lezen: „naar buiten gaande, weende hij bitterlijk.” Niet altijd handelt de Heiland zoo. Soms acht hij het noodig zich schijnbaar te onttrekken. Dan verlopen er dagen, weken, maanden, eer het hart week wordt. Er is dan wel onrust, maar zij is dragelijk, of er is veel lange ziele-smart, die een tijdlang meer van God verwijderd, dan naar Hem henen leidt.

Deze toestand is door David dooreleefd. Het kostte, om zoo te zeggen, heel wat moeite, eer hij er toe kwam om in diepen ootmoed te stamelen: „ik heb gezondigd!” en vol heilbegeerte te bidden: „Wees mij genadig, o God! naar uwe goedertierenheid; delg mijne overtreding uit, naar de grootheid uwer barmhartigheden. Wasch mij wel van mijne ongerechtigheid, en reinig mij van mijne zonde. Want ik ken mijne overtredingen, en mijne zonde is steeds voor mij. Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan, dat kwaad is in uwe oogen; opdat gij rechtvaardig zijt in uw spreken, en rein zijt in uw rechten.”

Wij zien hier uit, hoe moeilijk de mensch van nature tot schuldbelijden komt, en hoever Satan Gods kinderen weet weg te voeren. Dat wij er winst mee doen.

(Slot volgt.)

NOTTEN.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

HOE MET ONGELOOVIGEN

TE SPREKEN.

XVII.

Laat ons, als wij hen, die niet gelooven, tot het geloof willen brengen, bedenken, dat het geloof niet door ons gewerkt wordt, maar door den Heiligen Geest. Natuurlijk moeten wij, zoo wij er ten minste de bekwaamheid toe hebben, hunne bedenkingen tegen ons ge-

loof trachten te weerleggen, en onze bewijsvoering ten bate van het geloof niet terughouden; ook Paulus ontweek den strijd met Athene's wijsgeeren niet. Maar wij moeten niet meenen, dat wij langs dezen weg hen tot een geloof zullen brengen, dat met de zaligheid gepaard gaat. In de meeste gevallen zult gij hen zelfs niet eens overtuigen. De ongeloofige zal naar wiskunstige bewijzen, of bij gebrek aan deze, naar overtuigende wonderen vragen, en — gij kunt hem noch de eene, noch de andere geven. Een redetwist zal zich ontspannen, waarin de meest scherpzinnige en de gevatte overwinnaar blijft. Misschien gelukt het u, hem de erkenenis af te dwingen, dat zijn ongelof evenmin bewijsbaar is als uw geloof, en, even als dit, op onderstellingen rust, die op goed vertrouwen moeten aangemenen, maar uw geloof bewijzen kunt gij niet. Het gaat hier met de bewijzen als wel-eer met de wonderen; elk bewijs lokt den eisch van een nog afdoender bewijs uit, gelijk elk wonder den eisch van een nog grooter wonder. Gij zelf belooft meer gevaar om op dezen weg in uw geloof geschokt te worden, dan kans om uwen tegenstander voor het geloof te winnen. Maar al gelukte het u om den ongeloofige langs den rede-neerkundigen weg te overtuigen, zoo zoudt gij nog slechts weinig hebben gewonnen. Een geloof zoudt gij hebben verwekt, dat gevaar liep om straks door redeneeringen van tegengestelde strekking ontworteld te worden. Maar al bleef het tot den einde, wat zou het nog baten? Een geloof, dat wel het verstand, maar niet het hart reinigt, reikt niet tot de zaligheid. Zulk een geloof wilde Paulus bij de Corinthiërs juist voorkomen; hij wilde niet, dat het geloof zijn wortel zou hebben in menschelijke wijsheid, maar in de kracht Gods. Ook ons zij het te doen om den ongeloofige te brengen tot een met de zaligheid saamgevoegd geloof. Niet tot een geloof, soortgelijk door redeneering afgedwongen, als welker door het wonder; niet tot een geloof, dat de harts-tochten opwindt, maar het hart vleeschelijk laat, en in de ure der verzoeking geërgerd wordt; maar tot het geloof der werking Gods, dat tot ééne plante met Christus worden doet. Nu weten wij, dat God werkt gelijk een landman, die den akker, waaruit hij vrucht hebben wil, bereidt, vóór hij hem bezaait. Laat ons in gelijke richting met Hem werken; de knecht zie den meester het werk af. De oorzaak, waarom de menschen niet gelooven, is van zedelijke aard; was het hart slechts gewonnen, dan zou het verstand wel volgen; het zou den mensch gaan als den vader, die in de worsteling tegen zijn ongelof, uitriep: ik geloof, Heere! kom mijne ongeloofigheid te hulp. Zoolang de mensch vleeschelijk gezind is, ontbloeit van verlangen naar God, en zonder dorst naar de gerechtigheid, tevreden met wat deze wereld aanbiedt, kan hij niet gelooven. Dan blijven de dingen Gods hem dwaasheid; hij kan er de heiligheid, de wijsheid, de waardij niet van inzien; hij blijft er blind voor, dat het Christelijk geloof ten volle overeenkomt met de waardigheid Gods en de eischen van het menschenhart, omdat het leidt tot de volle verheerlijking Gods, en tot de bevrediging van onze eeuwige behoeften. Zal de mensch ter zaligheid in Christus gelooven, dan moet er iets voorafgaan, te weten, een verlangen naar de verzoening en vereeniging met God, uiting van een ommekeer, door God zelve in ons gewerkt. Het is hierop vooral, dat wij de ongeloofigen hebben te wijzen. Redeneeringen, tot weerlegging en bewijsvoering zijn goed, als zij dienen, om een, bij wien reeds een beginsel des geloofs gevonden wordt, over de laatste bezwaren heen te helpen, en het geloof tot zijne geboorte te brengen; maar waar wij te doen hebben met ongeloofigen, die het evangelie zonder tranen verwerpen, ten teken dat het nog nooit sprak tot hun hart en hun geweten, en hunne liefde nog mist, is het beter een eenvoudiger weg in te slaan. Aan dit werk kan ook de ongeleerde geloofige deelnemen; omdat het zich tot het hart richt, is het genoeg een hart te hebben, dat tot het hart spreken kan. De ongeloofigen meenen altijd, dat het niet aan hen ligt dat zij niet gelooven, maar aan de Schrift, en hare armoede aan bewijzen voor wat zij getuigt. Wij moeten hun zeggen, dat het evangelie zich met opzet van dwingende bewijzen onthoudt, om gelijke reden als waarom Jezus het wonder weigerde, ingeval het als voorwaarde des geloofs van Hem werd geëischt. God toch is niet gediend met geloovigen, die gelooven omdat zij moeten; zulke geloovigen alleen zijn Hem aangenaam, die in wat zij gelooven het antwoord vinden op de vraag hun harten naar Hem. Laat ons met de ongeloofigen voorbereidend, toeleidend werken, het besef van zonde en schuld trachten op te wekken; hem het aantrekkelijk beeld voor oogen houden van een heilig leven; hem inleiden

in den geest der Goddelijke wet; hem zeggen, dat de ongelooftige geweld aandoet aan zichzelf, omdat hij den eisch van het menschenhart naar het oneindige, het volmaakte leven, als op den mond slaat, en zich verminkt door zich met het betrekkelijke tevreden te stellen; hem zeggen, dat de Christen meer mensch is dan hij, omdat hij met niets minder tevreden is dan met een verzadigenden drank uit de fontein van het leven der Goddelijke zaligheid; hem wijzen op de kracht, die reeds hier van het geloof uitgaat tot reiniging van het hart, en tot verheffing van den innerlijken mensch. Door zóó te handelen toonen wij te gelooven, dat het geloof eene genade is, die eene genade onderstelt, namelijk de geboorte uit den Geest van God.

VAN ANDEL.

UNIFORMITEIT.

VII.

Van een *diatactischen* band aan Liturgische en Ritueele voorschriften wil dus Voetius niets weten. Hij kon zich den toestand denken, dat er naar het voorzichtig beleid van een dienaar des Woords of van een kerkeraad en naar den bijzonderen toestand eener kerk iets in die voorschriften werd weggelaten of toegevoegd of ook werd verkort of uitgebreid.

Het zou dan ook al te dwaas zijn in het dankgebed van het Formulier te bidden voor „*deze gedoopte kinderen*” in het *meervoud*, terwijl slechts aan één kind ter dier tijd de doop is toegediend. Of ook in de derde vraag naast den vader *den getuige* met name tot antwoord op te roepen, terwijl er n. l. in den omtrek geen *getuige* in den kerkrechtelijken zin des Woords, als daar bedoeld wordt, is te bekennen. Zoo is het ook even dwaas uit formulier-ziekte te schromen in diezelfde vraag naast den vader de moeder te noemen, wanneer zij *samen* ten doop zijn verschenen. En nog dwazer is het om, wanneer *alleen* de moeder met haar kind voor den doop staat, omdat de vader óf is overleden óf in den weg van ongelof wandelt en dus weigert te verschijnen, toch naar de letter van het Formulier vader en getuige (die er niet zijn) tot antwoord op te roepen en niet van de moeder te reppen (die er wel is).

Hoe vreemd het ook klinkt, toch moet zoo iets wel gebeurd zijn. En het is zoo; als de Liturgische Formulieren naar letter en woord verbinden ten allen tijde en onder alle omstandigheden, gelijk de Confessie dat doet, dan is daarvoor nog wel heel wat te zeggen. Een principieel man van *echt logische denkracht*, die leeft uit den wortel en den achtergrond der dingen, laat zich n. l. zoo gemakkelijk van koers brengen door de wereld der zichtbare verschijnselen. Naar de ordeningen Gods, zegt hij, en naar de uitdrukkelijke letter van het Formulier kan daar voor mij slechts een vader of getuige staan, en geen *vrouw of moeder*; die kent het Formulier niet. En verschijnt daar dan toch iemand in een gewaad, dat hier te lande slechts door vrouwen wordt gedragen, dan houdt die principieele en consequente man koers en zegt: naar de wereld der zichtbare verschijnselen moge het een vrouw en moeder zijn; met die wereld heb ik hier niet te rekenen. Naar de ordeningen van het verbond en de letter van mijn Formulier staat daar een „vader of getuige.” In deze vrouw staan deze daar dan ook. Zij bekleedt hun plaats. En daar ik niet naar den uiterlijken schijn der dingen, maar naar het wezenlijke zijn van Verbond en Formulier heb te handelen, roep ik ten antwoord op niet de vrouw, niet de moeder, die mag ik en kan ik hier niet kennen, maar den man en den getuige, die hier in die persoon, welke men in de wereld der verschijnselen vrouw en moeder noemt, voor mij ten doop des kinds staat. Hier is zij dus geen vrouw, geen moeder. Zij is „vader of getuige.” Dat zegt het Formulier en daarmee is de zaak beslist.

Niet waar? dat is knap geredeneerd, principieel en logisch. Mij haast te knap en te principieel en te logisch. Doch dat gebeurt mij tegenwoordig wel meer, dat ik mijne *diep ophalende en ver vooruitstreevende* broeders in hunne vlucht haast niet kan volgen. Ik hoop ze toch in het oog te houden, al weigert mijn voet ze bij te houden. Er zit nog wel iets goeds in zulke mannen, al kunnen ze het zichzelf en anderen lastig maken. Zoo lastig dat ze zelfs al aanstonds aan ketterij en alzoo aan tucht en censuur en suspensie gaan denken tegenover hen, die zich ter dezer zake in alles zoo niet aan de letter gebonden achten als dit met hen het geval is.

Zulke ijverars schijnen er echter ook al ten tijde van Voetius geweest te zijn. (Trouwens er is niets nieuws onder de zon.) Immers reeds in ons vorig schrijven zagen we, dat hij ter dezer zake waarschuwt tegen de toepassing van tucht en schorsing.

Hij noemt verder dat streven een kakezie, een valschen of kwaden ijver, terwijl hij met nadruk verklaart (Tom. I p. 367): „Tegen zoodanige kakezie of valschen ijver verzet zich met luide stem de voortdurende praktijk onzer kerken. Die kakeziën of valsche ijverars waren dus bij Voetius nieuwwiedzoekers, ofschoon ze ook ter dier tijd gaarne als Gereformeerden bij uitnemendheid werden aangemerkt, als mannen van den ouden stempel. Doch de groote man heeft tegenover die kakeziën nog meer pijlen in zijn koker. Hun valsche ijver, zegt hij, riek naar Papisme. Dat hadden ze niet gedacht. Toch verklaart Voetius dat tegen hun streven opkomt, luide en krachtig, wat van Geref. zijde

wordt ingebracht tegen de Papistische overleveringen, liturgien en ceremoniën ter verdediging van de vrijheid en de macht der kerken, bovendien over de adiaphora, over de vrijheid van propheten, over de moderatie en tolerantie en over syncretisme. Gij ziet dus, de oude baas spaart hun rug de roede niet. Zij hebben, ook tegen hun bedoelen, zoo iets van Rome en daarmee moet ge bij vader Voetius niet aankomen. En het is zoo, zij bewegen zich meer op Roomschen dan op Geref. lijn. Het was indertijd wel hard voor hen, dat te moeten hooren, want zij hielden zichzelf bij uitnemendheid voor principieel Gereformerd, — neen! niet maar voor gewoon Gereformeerd, maar principieel Gereformeerd en van nit den wortel.

Toch aanzet vader Voetius niet hun in het aangezicht te zien en is hij niet bang hen tot wetenschappelijk en principieel onderzoek ter dezer zaak uit te lokken, terwijl hij hen ter dezer zelfde plaats nog naar andere stukken van zijn hand verwijst. Hij hield niet van nappaten en nappaters, die zonder onderzoek en aandenken zweren bij de woorden van een grooten of kleinen meester. Zoover zijn tweede conclusie, zoo vol van bedachtzame wijsheid en ernstige waarschuwing. Doch ook in de derde conclusie geeft zijn *bazuin* niet minder een zeker geluid in diezelfde richting. Hierover D. V. een volgende maal.

D. K. WIELENGA.

De uitslag van de Overgangs-examens aan het Gymnasium, verbonden aan de Theol. School, is als volgt.

Van klasse I naar II zijn bevorderd de leerlingen K. Dijk, T. L. Kroes, J. S. Schaafsma. Een leerling slaagde niet.

Van klasse II naar III: A. W. van Apeldoorn, M. van Apeldoorn, R. Bakker, K. van der Beek, G. H. B. van den Boom, J. Bruin, P. M. Dé, H. Fraussen, H. J. L. van Haselen.

Van III naar IV: H. S. Bouma, C. H. Elzenga (voorwaardelijk), D. Fleurke, A. P. Groenewegen, H. Jansen, E. C. van der Laan, S. van Leeuwen, D. Ligter, A. Merkelijn, K. H. Minnema, H. W. Nieuwhuis, N. Postema, J. H. Rietberg, F. de Vries. Een leerling nam geen deel aan het examen wegens langdurige ongesteldheid.

Van IV naar V: J. Blankers van Andel, F. W. H. Bramer, J. H. Broek Roelofs, J. Koelewijn, J. Lammertsma, S. O. Los, J. Offringa, P. de Putter, A. Rolloos, J. Thij, K. van der Veen, J. de Vries.

Van de Ve klasse zijn met eind-diploma bevorderd: J. Beumee, H. Bawalda, J. Douma, R. Hamming, G. Kerssies, O. N. Oosterhof, H. H. Schoemaker, I. Tonkens, N. J. Trenning.

Na gehouden Admissie-examen werden toegelaten tot klasse I: G. W. Eskes, J. W. Kesselink, H. Geuchies, P. A. Knoll, R. Huitsma, D. de Jong, H. Lanning (voorwaardelijk), C. M. Huizenga.

Tot klasse II: A. N. Geerds, H. Smit, H. K. M. Schot (voorwaardelijk).

Tot klasse V: J. Westerhuis (voorwaardelijk).

In den geëindigden cursus overleed: H. J. Marsman, leerling der 2e klasse. Naar elders zijn vertrokken F. W. Diemer en G. A. Langhout, beiden leerlingen der vierde klasse.

Onlangs is ons een circulaire met statuten en aanvankelijke ledenlijst toegezonden van eene vereniging tot oprichting van een Bijbelsch Museum. Het doel is, om daardoor in de eerste plaas den bekenden Tabernakel van wijlen D. Schouten, in leven Hervormd predikant te Harderwijk en Utrecht, met toebehooren in ons land te houden en te bewaren. Thans vernemen wij, dat indien dit plan niet slaagt, en bovengenoemde vereniging geen grooten bijval en krachtige ondersteuning ondervindt, het zeer wel mogelijk is, dat die schoone verzameling door de familie verkocht wordt en buiten ons land, naar Amerika gaat. We hopen echter, dat het niet zoo ver zal komen en dat deze vereniging daartoe voldoende steun en uitbreiding zal erlangen.

Buitenlandsche Kerken.

Verslag van de Alliantie der Gereformeerde kerken.

Dr. Mathews, Generaal-secretaris van deze Alliantie, heeft volgens opdracht der algemeene vergadering te Washington, September 1899, een kort verslag van de werkzaamheden der Alliantie verzonden.

De algemeene vergadering was door een groot getal afgevaardigden van de verschillende kerken van Gereformeerde belijdenis en Presbyteriaansche regering in N.-Amerika, benevens door de afgevaardigden uit Groot-Brittannië bezocht.

De samenkomsten hadden een dubbel doel. Zij brengen een groot getal ervaren en invloedrijke predikanten en onderlingen samen ter bespreking van zaken, die van algemeen belang zijn en inzonderheid de openbare mening bezighouden. Ook geven zij den broeders eene gewenschte gelegenheid persoonlijk met elkander kennis te maken en van gedachten te wisselen over aangelegenheden, die hunne kerken betreffen. Vele belangrijke praktische zaken worden door de vereenigde krachten dezer kerken bevorderd.

Op de laatste vergadering werd ook de Heidenzending ter sprake gebracht en wel door die broeders, die in het zendingswerk gedurende vele jaren gearbeid hebben. De godsdienstige toestand op het vasteland van Europa werd door de uit verschillende landen aanwezige afgevaardigden blootgelegd, en mededeelingen gedaan over het werk der evangelisatie. Met het oog op deze laatste aangelegenheden heeft de algemeene vergadering besloten samenkomsten te organiseren in verschillende plaatsen, ter bespreking van hetgeen tot verbreiding der waarheid gedaan kan worden.

De toestand der Stundisten in Rusland werd als zeer beklagenswaardig geschilderd; de vervolgingen duren over het geheele land in onverminderde gestrengheid voort. De vergadering besloot pogingen aan te wenden, om in de uitwendige behoeften der zoo gruwelijk mishandelde beïjders der waarheid te voorzien en hen aan te moedigen in hun geloof te volharden. Deze hulp kan echter langz privaten veel verleid worden. Daarom werd de Generaal-secretaris der Alliantie gevollmachtigd, giften in ontvangst te nemen.

De vergadering besloot hare handelingen door den druk bekend te maken. Uit dat verslag blijkt, dat over het algemeen de bij de Alliantie aangesloten kerken in arbeid en offervaardigheid sedert de vorige algemeene vergadering in 1896 te Glasgow toegenomen zijn.

In October herdacht „de Unie van Evangelische kerken in Frankrijk” haar stichting vóór 50 jaren, waartoe de Alliantie haren Generaal-secretaris afvaardigde, om hare gelukwensen aan die kerken over te brengen.

Dit verslag, zegt Dr. Mathews, mag niet eindigen zonder uitdrukking te geven van de innigste deelneming met alle broeders, die te lijden hebben door den oorlog, die ongelukkigwijze tusschen Groot-Brittannië en de beide Zuid-Afrikaansche Republieken uitgebroken is. Het is hier de plaats niet, een meening over de hangende rechtsvragen uit te spreken, maar als wij bedenken, dat alle Presbyteriaansche kerken in die landen leden der Alliantie zijn, en dat in September hare vertegenwoordigers te Washington naast elkander zaten en gemeenschappelijk het welzijn hunner kerken bespraken, maar thans door de verschrikkingen van den oorlog van elkander gescheiden zijn, dan mogen wij aanbevelen, in al onze kerken onophoudelijk voor de herstelling van den vrede te bidden en dat deze vrede op zulk een grondslag mag tot stand komen, dat in de toekomst oneenigheden tusschen verwante volken onmogelijk gemaakt worden, en dat de verschillende stammen en naties in die belangrijke landen als broeders samenwonen. Daarom betuigen wij onze oprechte deelneming zoowel aan onze broeders der verschillende Hollandsche kerken in Zuid-Afrika, wier druk en lijden zeer groot moeten zijn, als ook aan de kerken in alle deelen van het Britsche rijk, want ook in deze kerken en in de huiselijke kringen hebben leed en droefheid hun intrek genomen. Al deze kerken bevelen wij der genade en barmhertigheid van Hem, die de wonden heelt en de gebrokene harten opricht.

Besloten werd nog de e.k. algemeene vergadering in 1904 te Liverpool te houden.

Tot zoover Dr. Mathews. Wat hij van den oorlog zegt, bevalt ons niet. Dan heeft Dr. Spurgeon zich anders uitgesproken. Wij herkennen den echten Puriteinschen geest in deze vage, algemeene termen niet. Het is waar, hij behoeft als secretaris der Alliantie zich niet over rechtsvragen uit te spreken, maar nu hij toch in die kwaliteet den oorlog ter sprake brengt, hadden wij verwacht, dat hij den moed gehad had, het onrecht te veroordeelen. Dat er vrede komt met behoud van de onafhankelijkheid der Republieken, daarvoor vraagt hij het gebed der kerken niet. Waarom bij dit niet doet, kunnen wij niet zeggen. Er zijn twee redenen voor te vinden; hij keurt het doen van Englands regering goed, of hij is bevreesd zijn afkeuring uit te spreken. In het beste geval is hij niet te verschoonen. Ook schijnt hij te meenen, dat een vrede met de inlijving der Republieken in Englands Koloniën de verschillende stammen in Z.-Afrika zal verbroederen. Integendeel, de verwijdering zal verbittering tusschen het Hollandsch en Engelsch element zal er door toemeren.

Misschien beoordeelen wij Dr. Mathews in deze kwestie niet goed; wij wenschen, dat wij ons vergissen, maar de wijze, waarop hij zich deed hooren, maakte op ons dezen indruk.

SCHOLTEN.

In eenige na zijn dood uitgegeven schetsen van Thomas Carlyle vindt men aangaande den Bijbel dit oordeel. „Wij hebben dan hier voor ons „dat boek der boeken, hard genoeg om ons in opstand te brengen, teeder genoeg om ons te troosten, en hoeveel andere eigenschappen al niet bezittende” — zoo als Goethe schreef. Maar wij zeggen: het bezit eene eigenschap die alle andere insluit: n. l. dat het geschreven is onder 't oog des Eeuwigen; dat het zoo oprecht is als de dood, en de waarachtigste taal is, die ooit in alfabetische letters uit de menschelijke ziel kwam; een boek, door hetwelk als door een Goddelijk geopend venster alle menschen aan gindsche zijde zichtbare firmamenten en geheimzinnige oceanen des tijds konden en nog kunnen zien, tot aan de lichtgevende vlakke van het oneindige, tot aan de stille Eeuwigheid, en dat bij 'oogenblikken met de aandoeningen en de werkelijke ingevingen die het inboezemt, hun zoo lang vergeten en vergelegen vaderland doet onderkennen.

Dr. Pentecost schreef in de „Independent” van New-York, dat Moody zijn eerbied voor alle goddelijke of godsdienstige zaken tot het uiterste (?) dreef. Men hoorde hem nooit een woordenspel of de minste scherts maken over een uitdrukking of volzin uit de H. Schrift, en hij daldte ook niet, dat men dit in zijne tegenwoordigheid deed. Eens berispte hij Dr. Pentecost gestreng, omdat hij gezegd had, dat Petrus de krenterigste man was, daar hij bekende, goud noch zilver te hebben.

Wat den Zondag, of liever den Sabbat betreft, was hij de puritein onder de puriteinen. Hij zou dien dag niet in een publiek voertuig gegaan zijn; zelfs niet om naar eene bijeenkomst te gaan, waar hij zelf moest spreken. Het loopen vermoede hem zeer veel, en echter heeft men hem „om een klaarblijkelijk misplaatste (?) schroomvalligheid,” mijnen te voet zien afleggen, liever dan zelfs een partielier rijtuig te gebruiken. En evenwel zond hij des Zondagsmorgens zijn brik uit om de omstreken van Northfield te doorrijden, over heuvels en langs dalen,

teneinde de arme boeren en hunne kinderen naar de kerk te brengen. Hierin deed hij dus het tegenovergestelde van de Farizeërs en legde anderen niet zijn eigen last op.

Toch lag op den bodem van zijn gemoed ook zekere humor. In zijn rust- en uitspanningsuren toonde Moody evenzeer vroolijkheid en luim als iemand. Van zijne jeugd af had hij die eigenschap, en dit kwam ook in zijn publiek spreken uit, maar vooral in intiem gezelschap.

Niettegenstaande de meerdere kennis, ook door het toenemend internationaal reizen verspreid, toonen de hoogste standen nog de laagste onkunde ten opzichte der godsdiensten, vooral in Italië. De heer Pons, voorzitter van de kerk der Waldenzen, verhaalde van een burgerdame te Rome, die in allen ernst aan een Protestant vroeg, of zijne geloofsgenooten dan geen kalf aanboden in hun kerk en huis? — Een student aan de hogeschool vroeg eens aan een predikant: „Is immers waar, dat Jezus de Evangelien heeft geschreven, en wel in het Latijn? — Een andere student verkondigde de wijsheid, dat er drie categorieën van Protestanten zijn: Anglicanen, Lutheranen en Mohammedanen. — Zelfs de beste schrijvers, zelfs de professoren zijn volkomen onkundig inzake de religie. De Roomsche geestelijken verspreiden door prediking en in de biecht alle mogelijke onzinnigheden aangaande de Protestanten en Hervormers, en het volk neemt gretig aan, wat men hun vertelt.

Te Antwerpen overleed in 't voorjaar op 70-jarigen leeftijd de kunstschilder Charles Félu, die verminkt geboren is. Hij had geene armen. Toch is hij zoo opgevoed, en heeft hij zich zoo geoeft, dat hij zijne voeten en teenen gebruikte in plaats van handen en daarmede schilderde. Hij kopieerde vooral de meesterstukken in het Antwerpsche museum. Zijn talent was niet ongewoon. Toch vonden zijne schilderstukken veel aftrek bij Engelsen en Amerikanen, die ze vooral graag kochten om de zonderlinge wijze, waarop ze geproduceerd werden. De heer Félu had nooit iemand noodig om zijn toilet te helpen maken; men zegt zelfs, dat hij zeer zindelijk zichzelf kon scheren. Uit hem bleek, wat bij lichaamsgebreken zelfoefening met Gods hulp vermag.

De voetwassing op Witten Donderdag, die door den Oostenrijkschen Keizer, vroeger ook door de Keizerin, gewoonlijk plaats heeft, geschiedde ook nu weder. Na de mis werd zij volbracht, met behulp der Aarts-hertogen, aan twaalf oude mannen op zijn middelleeuw gekleed. De opdiening der schotels geschiedde echter voor den vorm; zoo ook de voetwassing daarna. Het water werd door den Keizer op de grijsaards gesprenkeld en daarop werd de handdoek door hem gebruikt. Hierna wachte de Keizer zichzelf de handen, en gaf vervolgens elk der oudjes een leeren beurs met 30 zilveren kronen. Het eigenlijke maal wordt voor de ouden thuis bezorgd, nadat zij per rijtuig vertrokken zijn. Vroeger werd dezelfde ceremonie door de Keizerin steeds volvoerd aan twaalf oude vrouwen.

Te Lausanne stierf voor eenige maanden de heer Jean Trencu, kerkeraadslid der Evangelische gemeente te Montone. In 1848 profiteerde deze van de revolutie en proclameerde de vervallen-verklaring van den Vorst van Monaco; terwijl hij de Republiek Montone, met Roquebrune, stichtte; onder stilzwijgende goedkeuring van het Sardische gouvernement, dat den nieuwen staat 50,000 francs per jaar betaalde voor zijn douane-rechten. De heer Trencu weigerde toen president der Republiek te worden, doch werd kommandant der nationale garde. Omstreeks 1850 ging hij van de Roomsche tot de Evangelische kerk over.

Sedert de stichting der voorbereidende school des Batignolles te Parijs hebben omstreeks tweehonderd-en-zeventig Hervormde en Lutherse predikanten en zendingelingen van deze richting gebruik gemaakt. De laatste cursus begon met 31 leerlingen. Te Montauban studeerden nu 20 oude gymnasiasten dier school, 15 te Parijs, 4 te Genève en 5 in het Zendingshuis.

Naar men begrijpen kan, worden tegenwoordig allerlei herinneringen aangaande en bijzondere feiten van wijlen den vermaarden Moody in het licht gegeven. — Op zekeren dag kreeg deze een brief, waarin hem verzocht werd een gevangene op te wachten van een bijzonder afstootend uiterlijk en karakter, wanneer deze uit den kerker zou losgelaten worden. Moody was op den bestemden tijd daar aanwezig en bevond, dat de werkelijkheid de beschrijving nog overtrof. De man zag er afschuwelijk uit. — Beste vriend! waar gaat ge heen? vroeg de evangelist, terwijl hij hem vriendelijk op de schouders k'opte. De man zag hem daarop met een woest gelaat aan en zeide: Je bent mijn vriend niet. — Waarlijk, dat ben ik, zeide Moody. Ik zal het je bewijzen. Hier is een schilling om te eten. En ik verzoek je van avond bij mij te komen thee-tafelen. Mijn vrouw zal je vriendelijk ontvangen. Hier is mijn adres. — De ongelukkige antwoordde niets en ging met een somber gelaat zijns weegs. — Des avonds toen de tafel klaar stond met thee, vleesch en taart, werd een beschroomd schelletje gehoord, en Moody deed opzettelijk zelf open, in plaats van zijn knecht. Hij heette den ontslagen gevangene hartelijk welkom, en weldra zaten zij aan tafel. Na het gebed werd de man van het beste bediend. Nadat nu het maal afgevoerd was, kwam een dochterje van Moody als gewoonlijk naar haar vader toeschrijven om op zijn knieën te zitten, waarop hij het kind kustte en het iets toefluisterde. De kleine toonde zich echter hierop zeer verlegen, zelfs bang, zeggende: Neen pa, dat kan ik onmogelijk. — Dan houdt gij niet van pa, zei Moody

daarop. Eindelijk na aanbouden, greep het kind moed, en scharrelde het achter den stoel van de vreemdeling heen, — stak hem opeens hare armpjes toe en kustte ook den vreeswekkenden gast. — De man barstte echter hierop in tranen los, en tegenwoordig is hij een der reizende predikers in Amerika, van Moody uitgaande.

†

Gereformeerd Traktaat-Genootschap „FILIPPUS”.

STILSTAND.

Wanneer een twee-, driedal dagen achtereen een hevige storm heeft gewoed, waardoor boomen worteld, rivieren en meren in de hoogte gezwiept, akkers overtroond en schepen omgekomen zijn, o hoe aangenaam is het dan, wanneer de natuur tot hare ruste is wedergekeerd. Ook wanneer het éne volk tegen het andere is opgestaan, het oorlogszwaard ontbloot en veel onschuldig bloed vergoten is, zoals nu reeds maandelang onder onze geest- en stamverwanten in Oranje-Vrijstaat en Transvaal heeft plaats gevonden, en tot overmaat van smart thans ook in China gebeurt; dan is het een niet te waardeeren zegen, wanneer eindelijk geen oorlogsmuur meer vernomen wordt, en de vrede gesloten is.

Er is echter ook een stilstand, waaraan we niet anders dan met droefheid kunnen denken, en die ons met diepe vreeze moet vervullen; n. l. stilstand in betrekking tot ons geestelijk leven, of in den arbeid van het Koninkrijk Gods; want dan is stilstand achteruitgang, dan wordt door dit treurig verschijnsel de macht van den vijand versterkt.

Indien we een teeder leven voor den Heere hebben geleid, zoodat het leven des gebeds en der zelfverloochening onze spijs en onze drank was, en wij aan al het volk van God ons innig verbonden gevoelden; maar er kwam verandering, tengevolge waarvan het bidden sleurwerk was geworden, en de gemeenschap der heiligen niet meer geoeft werd; dan is er een stilstand ingetreden, waarvan de nadeelgevolgen zich in elk opzicht zullen doen gelden.

Wanneer we, zoals dat veelal na kracht-dadige bekeering geschiedt, ijverig zijn in het doen van goede werken, die uit liefde tot God en zijn dienst zijn voortgekomen; maar wij zijn verflauid, zoodat we nalaten hetgeen we vroeger hebben gedaan; dan is er niet slechts stilstand ingetreden, maar zijn we veracht in de genade. Dan geldt voor ons het woord der vermaning, hetwelk de verheerlijkte Heiland tot de gemeente te Efeze richt, waar Hij zegt: „Gedenk dan waarvan gij uitgevalen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken.” Openb. 2: 5. Of wanneer we, onder andere omstandigheden, den arbeid in het Koninkrijk des Heeren hebben gesteed; maar wij zijn verflauid in de liefde, en wij laten leven wat leeft, en sterven wat sterft; dan stemt ook dat tot diepen weemoed, die den belangstellende onwillkeurig doet vragen: „Waar moet dat heen?” Zoo is er een stilstand ingetreden in betrekking tot den arbeid onder leger en vloot, dien we niet kunnen verklaren; maar die wel reden tot diepe droefheid geeft.

Weken toch zijn nu reeds voorbijgegaan, waarin we voor genoemd doel geen enkelen hebben ontvangen; toen wij de circulaire pas hadden verspreid, ging het een klein poosje goed; maar weldra kwam er eene huiveringwekkende verkoeling.

Is dat nu niet een diep treurig verschijnsel; moeten we dan dit jaar weinig of geen Kalenders in de kazernen en op wachtschepen verspreiden; hebben onze soldaten, marchaussees en matrozen er dan nu minder behoefte aan dan vroeger; en liggen die menschen dan nu niet meer mede voor onze rekening? O, laten we bij al die vragen toch eens ernstig stilstaan; maar dan ook ons haasten om te toonen, dat we in dit goede werk niet willen verslapen.

Denkt vooral gij jongelingen! aan de heerlijke taak, die gij in dezen kunt verrichten. Velen uwer hebben gediend of zullen straks onder de wapenen worden gesteld; maar is het dan niet heerlijk, als ge op uw kamer een Christelijken Scheurkalender ziet hangen, die u elken dag een woord uit de Heilige Schrift aanbiedt, en daarmede menigen wenk op het glibberig pad van den krijgsmansdienst u geeft; alsook een nuttig en aangenaam verhaal uit het rijke leven gegrepen of op dat rijke leven betrekking hebbende, onder uwe aandacht brengt.

Is het u waarde jongedochteren! niet een aangename gedachte, dat uw broer of uw beminde ook in het leger dagelijks zichtbaar herinnerd wordt aan den eenigen Troost, dien we allen, beide in leven en sterven, noodig hebben?

En moet gij Vaders en Moeders! inzonderheid het niet een groot voorrecht achten, dat, wanneer uwe zonen uwen welgemeenden raad niet meer uit uwen mond vernemen, zij een stillen wegwijzer aan hun kastje hebben hangen, die hun uwe ouderlijke vermaningen herinnert, voor de wegen der zonde waarschuwt, en op den trouwen Verbonds-God hen wijst?

Maar laat dan ook gij allen, nevens andere vrienden van het Godsrijk, niet na om het goede werk van „Filippus” te steunen. Klimme uw gebed voortdurend voor dien arbeid op tot den Heere der legerscharen, want daaraan is zoo dringend behoefte, maar laat vooral ook niet na, om aan dien arbeid stoffelijk steun te verlenen.

Gij, die des Heeren doet gedenken, laat er ook op dit gebied GEEN STILSTAND bij u wezen; maar verblijd ons weldra met uwe gaven, die, hetzij klein of groot, dankbaar ontvangen en vermeld zullen worden.

Stelt ons in staat om telken reize, zoodat we dat nu een reeks van jaren hebben mogen doen, vele giften te kunnen vermelden voor SCHEURKALENDERS IN DE KAZERNE.

E. KROFELD.

Rijnsijk, Juli 1900.

*) Ik zeg hier opzettelijk: *kerkrechtelijk*, want bekend is, hoe heel die actie van nappaten en doop oudtijds ook een *burgerrechtelijke* betekenis had, zoodat een nappaten van geboorte onder getuigen bij „den burgerlijken stand” niet geoordeeld werd, zoo als thans. Dit verliest men in dispuut en betoog over „de getuigen” in ons Doopsformulier maar al te veel uit het oog.

De Zondingsdag op Urk.

Maandag 11 Juni j.l. werd door de Classis Enkhuizen een Zondingsdag gehouden op Urk. In den morgen van dien dag had een deel der feestvierende schare zich vereenigd op de boot te Hoorn, van waar de tocht naar het eiland zou worden ondernomen. De schoone morgen en het heerlijke doel der reis gaven al terstond een blijde, opgewekte stemming. Geen wonder dan ook, dat toen — tegen half acht — de boot zich in beweging zette en langzaam de haven uitgleed, aan veler hart het lied ontwelde:

Geloofd zij God met diepst ontzag,
Hij overlaadt ons dag aan dag
Met zijne gunstbewijzen!

Na het zingen van dit lied en na gebed, waarbij Ds. Zantinge voorging, werd de reis in de zelfde opgewekte stemming voortgezet. Te Enkhuizen gekomen, nam de boot het andere deel der reizigers op, waardoor het getal der deelnemers (uit Enkhuizen, Hoorn, Andijk, Medemblik, Opperdoes e.a. plaatsen) ongeveer 200 werd.

En alzo voer wij naar Urk. Daar gekomen, vereenigde men zich in het ruime gebouw der Geref. kerk, waar allereerst Ds. van Anken voor een groote schare optrad. In zijn inleidend woord wees Zew. op het heerlijke doel van deze samenkomst: den Zondingsdag onder ons volk aan te wakkeren. Allen een hartelijk welkom toeroepend, bond hij het dan ook der schare op het harte, om op dezen feestdag steeds helder voor oogen te houden, dat de eere Gods en die eere allen het einddoel moet zijn van dezen „Zondingsdag.“

Nu nam, nadat men het „Eerlang gedekt hieraan het wereldronde“ (22 : 14) gezongen had, Ds. J. v. d. Sluis van Andijk het woord. Zew. sprak over de „Zending op Midden-Java.“ Spr. begon met een beschrijving te geven van dat schoone en heerlijke land, maar ook van zijne bevolking, zoozeer van ons verschillende in kleeding, woning, middelen van bestaan en godsdienst.

Vooral het godsdienstverschil tusschen ons en den Javanen deed ons ons zelve als zoozeer hooger bevoorrecht kennen.

Spr. wees ons op dien godsdienst der Javanen als een mengsel van het (oorspronkelijke) Javanisme (Heidendom) met Buddhistische en Mohammedaanistische voorstellingen.

Na ons alzo land en volk van M.-Java te hebben geschetst, stond spr. in de 2e plaats stil bij den arbeid der Zending, die aldaar vanwege de Geref. kerken verricht was geworden.

De O.-I. Compagnie, gesticht in 1602, bracht er 't eerst het Ev. Edoch, zij had geen hart voor de Zending. Hoofdzak voor haar was de handel. Een Zondingsarbeid echter, die met volle toewijding des harten geschiedde, was die van mevr. Philips te Poerworedjo en mevr. van Oosterom in Banjoemas. Op groote schaal echter werd er gewerkt door Sadrach, een man van verbazende bekwaamheid. In 1870 begonnen, won hij velen voor het Christendom en nu na 30 jaren, heeft hij 60 gemeenten met duizenden zielen. Uitvoerig stond spr. stil bij dezen Sadrach (bij zijn persoon, zijn overgang tot 't Christendom, zijne opleiding, zijn zelfstandig optreden, zijne bijzondere wijze van werken.)

Voorts sprak hij over het optreden van den Zending Wilhelm, door Sadrach geroepen; van zijne veel te zware taak om de 60 gem. van S. te bearbeiten, (ons daarbij wijzend op de groote onkunde en oppervlakkigheid, die er nog heerschte omtrent den persoon en 't werk van Jezus, omtrent den weg der zaligheid en de kerk van Christus.) Wel scheen er na 1888 uitkomst te komen, toen, naast W. nog een 3-tal anderen optraden: (Vermeer, Zuidema, Horsman,) doch verschil van oordeel over Sadrach maakte krachtige samenwerking onmogelijk. Spr. wees op al de moeilijkheden, die de groote invloed van S. op de gemeenten ten gevolge had; en in verband daarmee op Ds. Lion Cachets komst ('91.) die alle gemeenten bezocht; en op den dood van Vermeer en Wilhelm, waardoor slechts twee mannen waren overgebleven voor miljoenen zielen enz.

Sedert '92 kwam er verandering. De arbeid van Dr. Scheurer als Zending-arts in Djogjakarta werd beproven en als een aanvankelijk rijk gezegende en een nog meer belovende arbeid geschetst. Ook de vruchtbare arbeid van Ds. Adrianse in Poerworedjo werd natuurlijk niet vergeten.

Na vervolgens met een enkel woord nog gewezen te hebben op den grooten invloed, dien de nu Apostolisch geworden Sadrach blijft uitoefenen, en op al de gevolgen daaruit voortvloeiende, eindigde spr. deze degelijke, leerrijke historische studie met een ernstige en krachtige opwekking. Het veld van arbeid is zoo ruim, de arbeiders zijn zoo weinige. Wel is de toekomst veel belovend, maar de kerken hunne roeping meer en meer beginnen te verstaan, waar de Zondingsgeest allerwegen zich meer openbaart, en de gaven milder vloeien, maar het feit, dat onze Regeering metterdaad tegen het Ev. en vóór den Islam kiest, (spr. toonde het aan met sprekende bewijzen) blijft als een zware slagboom een gewenschte verspreiding van het Ev. tegenhouden.

Wat daartegen te doen? Des sprekers antwoord op die vraag was een vermaan tot krachtigen strijd bij de stembus, maar ook een opwekking tot vuriger belangstelling in de zaak der Missie; een belangstelling, die zich heeft te openbaren in milde, blijmoedige gaven en — het laatste niet het minst — in een aanhoudende, dringende bede om de komst van het koninkrijk Gods.

Terwijl nu zingend de bede werd opgezonden: Uw koninkrijk koom' toch, o Heer! trad voor ons op de Missionaire predikant Ds. W. Pos van Soemba.

Na de vraag „Wat nut mij, deze dingen?“ — eene vraag, zoo menigmaal gedaan, als voor de Zending gaven en belangstelling worden gevraagd — beantwoord te hebben met een „Komt en ziet Gods groote daden,“ deed spr. allereerst eenige mededeelingen over Soemba en zijn klimaat, zijne inwoners en

hunne gewoonten, den godsdienst enz. Met eene schets van de freurige toestanden aldaar eindigde spr. voorloopig zijne mededeelingen, om — na eene pauze van 1½ uur — een en ander omtrent zijn arbeid mede te deelen. Ook eenige vragen werden hem gedaan en door hem beantwoord.

Vervolgens trad br. Arnout — Bijbelcorporteur der Cl. Enkh. — op en gaf eenige mededeelingen omtrent zijn arbeid — Inwendige Zending — binnen deze Cl. De moeilijkheden van zijn arbeid te midden van de zoo diep gezonken bevolking, waren groot, de bezwaren vele, de tegenstand en de haat, die zich menigmaal openbaarde, ontzettend. Verbliffend was het daarom, óók te mogen vernemen, dat hij vele trakaten had verspreid en een vrij groot aantal Bijbels had verkocht, waarvan ongev. 25 aan „Rome.“

In aanmerking genomen, dat zijn arbeid slechts eenige weken in 't jaar geschiedt, gaven deze laatste mededeelingen hoop en moed voor de toekomst.

Moge ook die arbeid meer en meer de belangstelling van ons Geref. volk winnen: uit alles toch bleek, hoezeer ook de Inw. Zending in dit deel van N.-H. onze bestendige voorbode, onze milde gaven verdient.

Nu beklom ten slotte Ds. W. H. Oosten den kansel, om in een kort maar krachtig woord de Uit- en Inw. Missie der schare op 't harte te binden. Het woord van Ef. 2 : 11—13 (Daarom gedenkt, dat gij, die eertijds Heidenen waart, enz.) tot grondslag zijner rede nemende, sprak hij: „Zal er vrucht uitgaan ook van deze Zondingsdag, dan zullen wij één woord moeten opsluiten en bewaren in ons hart n.l. dat woord „gedenken.“

Op dat „gedenken“ legde spr. dan ook allen nadruk. Hij wees op ons verleden, dat spreekt van een dienen van Wodan en Donar, de goden onzer vaders, en riep het ons toe: „Gedenkt, dat gij zij voortgekomen uit zulke Heidenen...“ Hij bepaalde ons voorts bij het heden (naar vs. 13) en we hoorden van de genade Gods, jegens ons geopenbaard, dat wij, die verre waren, in Christus nabij zijn. Maar ook hier kwam de vermaning: „Gedenkt de groote genade des Heeren, die ons mannen als Bonifacius, Winfried e.a. zond, zonder welke genade wij nog in 't Heidendom verzonken zouden liggen.“

„Gedenkt dat heden!“ riep spr. uit, „maar dat gedenken sluit dan ook eene dure roeping in. Wij kunnen niet allen als Zendingelingen gaan, maar allen hebben wij toch een Zendingstaak te vervullen en te verwezenlijken. Gaan we niet als Jozua persoonlijk in den strijd, we kunnen, we moeten toch als Mozes, Aäron en Har, bidden, ondersteunen, opdat vervuld worde het woord des Heeren door Joël gesproken, dat Gods Geest zal worden uitgestort op alle vleesch...“

Een woord van warmen dank werd daarna gebracht aan den K. R. van Urk en haren Leeraar, aan sprekers en saamgekomen menigte.

In 't bijzonder richtte zich spreker nog tot Ds. W. Pos om, als veler tolk, zijne blijdschap uit te drukken, hem op dezen dag in ons midden te hebben gezien en om hem en zijne echtgenooten, waar hun na korte rust een moeilijke arbeid weer wacht, des Heeren goeden zegen, kracht en hulpe toe te bidden....

Op de gewone wijze werd deze bijeenkomst gesloten. Zoo was ook deze Zondingsdag ten einde gespoed. Wij keerden bootwaarts en terwijl de schare der blijvenden met hunnen Leeraar aan 't hoofd, ons ziend hunne beste wenschen medegaven, aanvaardden wij de terugreis.

Was reeds de tocht — zoo heen als terug — door het schoone weder aangenaam en opwekkend, boven alles is het de „Zondingsdag“ zelf, die ons in blijde herinnering zal blijven. Met dank aan den Vader der lichten mogen we ook dezen Zondingsdag op Urk wegenslaagd noemen.

Zegene Sions Koning zelf het vele en goede, dat werd gehoord en genoten, opdat ook deze 11de Juni mede moge werken, om bij velen den Zondingsgeest eens voor 't eerst, maar nooit voor het laatste aan te wakkeren, en om het gebed en de gaven voor Uit- en Inw. Zending te doen vermenigvuldigen.

Onze God zelf binde — zijnen grooten Naam tot eere — op veler, veler hart het woord des laatsten sprekers: „Gedenkt!“

R. J. AALBERTS.
Opperdoes, 19 Juni 1900.

Ingezonden.

AAN DE VRIENDEN DER MILITAIEN.

Uw koninkrijk koom' toch, o Heer!
Al verp den troon des Satans neer!
Gel. Lezer, Lezeres!

Uit ons Jaarverslag in de Chr. bladen geplaatst is z zeker duidelijk gebleken, hoe rijk de Heere onzen arbeid voor de Indische Militairen heeft willen zegenen. Dank zij den milden steun van eenige rijkbeweldadigen en vele kleine bijdragen, mochten wij in 1899 1450 Chr. Kalenders, ruim 30000 Trakaten, Chr. Bladen en andere geschriften benevens een partij Boeken, Platen, Muurteksten enz. naar Indië verzenden, tot een bedrag van circa f 650.— Onze rekening van ontvangst en uitgaven werden nagezien en akkoord bevonden door Ds. BLANSON HENKEMANS te Zaandam, den WelEd. heer H. A. J. LEEMBRUGGEN te Brummen en den heer H. STAP te Utrecht, die ten alle tijde gaarne bereid zijn inlichting te geven aangaande mijn arbeid en persoon.

Daar de Heere ons in het leven spaarde en de geestelijke nood onder de Koloniale schreien groot is, wenschen wij ons ook dit jaar weer in den weg te stellen om ten behoeve onzer Militairen uwe hulp en steun en medewerking in te roepen.

Vraagt deze of gene, die nog niet bekend is met onzen arbeid onder de Militairen of de Milit. wel een Chr. Scheurkalender enz. begeeren en waardeeren, die leze het hier volgende uittreksel uit een door mij ontvangen brief van Mejuff. M. JANSZ te Pati, die met veel liefde en opoffering onder onze

jongens te Samarang arbeid. Zij schrijft: „O broeder GRUIJS wat een vreugde hebt gij en de vrienden in Nederland mij verschaft, dat ik 177 Sch. Kalenders benevens zooveel andere lectuur mocht ontvangen. O, dat Gods Geest iederen Kalender verzelle, opdat hij een bode worde, die Gods genade en liefde aan die arme harten duidelijk maakt. Moge dit zaad, door u en de vrienden en vriendinnen uit het Moederland uitgestrooid, eenen rijken oogst opleveren voor de eeuwigheid. Mag ik mij voor het najaar s. v. p. aanbevelen? Reeds lang vóór den tijd ontving ik vele verzoeken van Militairen om een Kalender voor 1900. Door de goede zorgen kwamen zij ferm op tijd en mijn hart jubelde van van dank bij het uitpakken der kisten. Welk een rijke inhoud! 40 Kalenders pakte ik in voor de Milit. gevangenis te Tjimahi, vanwaar een lijst met verzoeken gekomen was; 50 Exempl. verzond ik aan verschillende adressen; ook naar het ongelukkig strafdetachment te Ngani vonden eenige hun weg. Naar de Milit. gevangenis te Samarang 12 en daar ik er nogal wat te kort kwam, zag ik mij genoodzaakt de rest te verloten in het Militaire Hospitaal. Een trommel met 20 lootjes voor Kalenders en eenige lootjes voor zak of handdoek, een stuk zeep enz. werd door mij meegenomen. En die nu een Kalender trok, was het a n te zien, dat die overgelukkig was. Vele brieven, getuigende van hartelijken dank, worden mij toegezonden. De meest dankbare is wel een beklagenswaardige jonge pupil, lijdende aan melaatsheid en daarom afgekeurd; deze woont bij zijne moeder te Solo.“ Tot zoover het uittreksel van den brief van Mejuff. JANSZ.

De heer v. D. STEUR te Magelang, die 350 Kalenders ontving, is zoo dankbaar, dat hij er een volgenden keer gaarne 500 ontving. Ook de Zending-Leeraar Drost te Gombong e. m. a. zijn recht dankbaar voor de toezendingen aan hunne adressen. Dus merkt u, dat onze arbeid en uwe milde bijdragen zeer begeerd en gewaardeerd worden door onze zonen in dienst van Koningin en vaderland in Nederl. Indië. Zou het niet overbodig zijn om door onze arme woorden uw liefde op te wekken voor dezen gezegenen arbeid voor het koninkrijk Gods? Zul- len wij de hoop dier broeders en zusters, die onder onze jongens werkzaam zijn, beschamen? Neen, niet waar, met blijmoedigheid zullen wij onze zwakke krachten, de rijken hun milde gaven, de minder bedeelden hun zilver of koper den Heere wijden. Waar de Heere de harten der Militairen en velen hunner oversten toegankelijk maakt voor de blijde boodschap, daar willen wij in afhankelijkheid en biddend opzien tot God, werken terwijl het nog dag is, wetende dat onze arbeid en gawe niet te vergeefs geofferd worden. Doe een ieder in zijn omgeving, wat men kan en wij hebben goede hoop, dat wij D. V. October weer vele Scheurkalenders enz. zullen mogen verzenden. In deze hoop zien wij met belangstelling uwe gawe tegemoet en verzoeken u beleefd uw bijdragen spoedig te zenden onder het motto: Voor Sch. Kalenders naar Indië.

Met heilbete en beleefde br. groete,
Uw dur.
A. GRUIJS Sr.
Zaandam, Molendpad 68.
6 Juni 1900.

Aan „Een bakerspaltroom.“

Bakker X verzoekt u beleefd zijne woorden in de Bazuin van 11 Mei j.l. juist te willen weergeven. X schrijft toch „Naar u'n bescheiden meening is het grooter kwaad, van den arbeider 16 uren en meer arbeids in een etmaal te vorderen, dan het aanvangen met den arbeid om 10 of 11 uur des Zondagsavonds.“ Daarvan maakt u „Bakker X. schrijft, dat het erger is, om de gezellen lang te laten werken, dan om 's Heeren dag naar willekeur te verkorten.“ Daarop volgt uwe conclusie: „Dat is den mensch boven God stellen. En dat mag niet.“ Of nu op mijne woorden (niet wat u er van maakte) uwe uitlegging van toepassing kan gemaakt worden? 't is wel mogelijk. Het bekende „geef twee regels schrift van uwe hand en ik breng u a. d. galg“ is mij niet vreemd. Toch ben ik van meening, dat niemand beter de betekenissen zijner woorden kan weergeven, dan de schrijver zelf. En dan verzekert X. u, dat de betekenis die u aan zijne woorden geeft, geen oogenblik in zijne gedachten is geweest. BAKKER X.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:
H. HANGELBROEK
Ber. Pred. te Vijfhuizen,
KN

E. DUURSEMA,
die, mede namens wederzijdsche Familie, hunnen hartelijken dank betuigen, voor de vele blijken van belangstelling, voor en bij hun huwelijk ondervonden.
UITHUIZEN,
6 Juli 1900.

Hedenmorg-n om 6 uur trof ons de gevoeligste slag onzes levens, doordien het den Heere behaagde van ons weg te nemen onzen zeer geliefden Man en Vader

MEINE VOS,

in den ouderdom van 70 jaren. Zwaar treft ons dit verlies, doch het vaste vertrouwen dat hij 't geloof heeft verwisseld in aanschouwen, lenigt eenigszins onze smart.

WED. M. VOS, —
KALSBEK,
en kinderen.
SMILDE,
7 Juli 1900.

DANKBETUIGING.

Onzen hartelijken dank voor de vele en treffende blijken van belangstelling, bij gelegenheid van de herdenking onzer 25 jarige Echtvereeniging ontvang-n.

Mede namens onze Kinderen,
J. RODENHUIS
A M RODENHUIS —
V. DIJK.

Bij den Uitgever G. PH ZALSMAN te KAMPEN verschijnt:

De Vlugghe Franschman,
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk 50 ct.

De Vlugghe Duitscher,
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk 50 ct.

De Vlugghe Engelschman,
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk 50 ct.

De Vlugghe Italiaan
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken. 3de druk 50 ct.

De Vlugghe Spanjaard,
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. 50 ct.

De vlugghe Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. 75 ct.

De Accurate Boekhouder
of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. 50 ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert
Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden. zooals deze tegenwoordig door de beschaaftde wereld te Parijs uitgesproken worden. f 1.00.

Is verschenen:
Mensch en Dier.
Beknopt overzicht der Zoölogie, ten dienste der lagere en hogere scholen,
DOOR
Dr. W. H. NIEUWHUIS.
Derde, herziene druk, met 95 afbeeldingen. Met register.
Prijz f 1.40.
Leiden. D. DONNER.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
de Evangelien
VAN
Mattheus, Markus en Lukas.
in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard
DOOR
JOHANNES CALVIJN.
Opnieuw uit het Latijn vertaald onder toezicht van wijlen Prof. A. BRUMMELKAMP, in leven Leeraar aan de Theol. School.

Tweede druk.
Dit belangrijk werk, dat bij vernieuwing zooveel liefhebbers vond, is nu compleet in drie deelen, samen 1469 bladz. groot 8o, nette druk, en alom verkrijgbaar voor f 6.00, gebonden in heel lieren band f 7.50.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te Bussum verschijnt elke maand:
Wat zegt de Schrift?
Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord, onder redactie van Prof. L. LINDEBOOM, Hoogleraar a/d Theol. School te Kampen.

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.
Reeds 5 No.'s. zijn verschenen.
De prijs is slechts f 1.50 per jaar, franco per post. Men kan intekening zenden rechtsreeks aan den uitgever, en ook door een so'ieden boekhandelaar.

NIEUWE BRIEFKAARTEN,
met of zonder firma bedrukt, worden dagelijks franco verzonden voor f 2.00 per 1000, door ZALSMAN te KAMPEN.

Alom is de intekening geopend op den
Scheurkalender
1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsam
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een intekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Boek- en Handelsdrukkerij

VAN DE
Uitgeversmaatschappij
„DE VECHT“

Bruckelen. Direct. P. MOBACH.
(Uitgave van het Geref. Traktaatgenootschap „FILIPPUS“)

Beveelt zich beleefd aan voor de levering van alle voorkomende Drukwerken.
Fraai werk. Vlugghe bediening. Concurrerende prijzen.

KERKELIJK HANDBOEKJE.

Zijnde een kort uittreksel van de voornaamste acten der Nationale en Provinciale Synoden, betrekkelijk de zuiverheid der Leere, rust der Kerke, enz.

ALSMEDK
De Post-acta of handelingen van het Nationale Synode van Dordrecht, gehouden in de jaren 1618 en 1619.
Zeer dienstig en noodig voor Predikanten en Kerkeraden.

Dit voor alle Kerkeraadsleden zoo nuttig **Handboekje** is 340 bladz. groot en kost slechts f 1.25, gebonden in heel lieren band f 1.65.
Uitgave van ZALSMAN te KAMPEN.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contribuënten:
Door den heer A. P. J. Buijs te Oudewater: uit Hoekroep f 8.50, uit Oudewater f 17.50, uit Haastrecht f 1, samen f 27; door Dr. C. C. Schot Cz. te Hardenberg f 31.50; door den heer H. J. ten Raa te Nede f 12; door Ds. S. Sleeswijk Visser te Rijsoord, uit Ridda-kerk f 5.50; door Ds. P. Segboer te Voorthuizen f 25; door Dr. J. Sasse te Nieuwveen f 84.50; door den heer G. Lustig H. te Huizen f 14; door den heer Jonborg te Dordrecht, f 179.27; door den heer K. Floor te Wons uit Witmarsum f 22.50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit.)
Van de Geref. kerk te Nijkerk (Gld.) f 19.15; van idem te Nederhorst den Berg (1/2 coll.) f 1.57 1/2; van idem te Kootwijk f 2.50.

Aan Schenkingen:
Door Ds. J. v. d. Sluis, te Andijk, van N. N. f 3; van mevr. de M. v. V. te D. f 60; door den heer H. Sluyter A. Ez. te Deventer, van mevr. S. d. H. voor 't laten lezen van de *Heraut* f 10; door den heer W. Hovy van de kerk te Kootwijk f 5; door G. J. P. v. A. te Dordrecht van N. N. f 1.50; door Prof. Dr. A. Kuyper van N. N. te Gues f 25.

Voor de Medische Faculteit:
Door mejuff. Gez. v. d. Pauwert te Maassluis f 12.20; door den heer A. P. J. Buys te Oudewater f 1.

Voor het studiefonds:
Door den heer C. F. Taats, namens den raad der Geref. kerk te Rotterdam, van de Halvestuiversver. f 150; door mej. Gez. v. d. Pauwert te Maassluis f 59.80; door mej. J. Meyers te Dordrecht van 1 Juni 99 tot 31 Mei 1900 f 34.281 1/2; door Pr. Dr. A. Kuyper van N. N. op de jaarvergadering ontvangen f 10; door Prof. J. Woltjer halfjaarl. Prasende f 39.50.

Voor de Bibliotheek:
Van het Departement van Koloniën: Kaart van Java en Madoera.
Van Dr. A. Kuyper, Fransche, Engelsche, Duitsche en Zweedsche Uitgave van „La Crise Sud-Africaine.“

Van de commissie voor de Bibliotheek: Catalogus der Athenaeum-Bibliotheek te Deventer. 2e Deel.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. Penningmeester.

Stoomdruk van ZALSMAN te Kampen.